

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

Cu titlu de manuscris

CZU: 376.2:159.923.2-053.4(043.2)

IEVLEVA OLGA

**DEZVOLTAREA REPREZENTĂRILOR DE SINE LA COPIII PREȘCOLARI
CU DIZABILITĂȚI NEUROMOTORII ÎN MEDIU EDUCAȚIONAL INCLUZIV**

534.01 Pedagogie specială

Rezumatul tezei de doctor în științe pedagogice

Conducător științific:

Lapoșina Emilia, dr., conf. univ.

Autor:

Ievleva Olga

Chișinău, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

CIORBĂ Constantin, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, UPSC, **președintele
Comisiei**

LAPOȘINA Emilia, doctor în pedagogie specială, conferențiar universitar, UPSC, **conducător
științific**

Referenți oficiali:

MÎSLIȚCHI Valentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar la catedră Psihopedagogie
și Psihopedagogie specială, UPS „Ion Creangă” din Chișinău

GONCEARUC Svetlana, doctor în pedagogie specială, profesor universitar la catedră Pedagogie,
Universitatea de Stat Educație Fizică și Sport

RUSNAC Virginia, doctor în psihologie specială, Director CRAPP

Susținerea publică a tezei va avea loc la 28.08.2024, ora 12.00, în Sala Senatului Universității Pedagogice
de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, bl. 2, str. Ion Creangă 1, MD-2069,

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web a Universității Pedagogice de Stat „Ion
Creangă” din Chișinău (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 25.07 2024

Autor:
IEVLEVA Olga

Conducător științific:
LAPOȘINA Emilia
dr. în pedagogie specială, conferențiar universitar

Președintele comisiei:
CIORBĂ Constantin,
dr. hab. în pedagogie, profesor universitar

Two handwritten signatures in blue ink are positioned over horizontal lines. The top signature is a cursive signature, and the bottom signature is a more stylized signature.

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	7
Concluzii generale și recomandări	22
Bibliografie	24
Lista publicațiilor autorului la tema tezei.	26
ADNOTARE.....	28
АННОТАЦИЯ.....	29
ANNOTATION.....	30

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Imaginea de sine determină dinamica și direcția vieții, care determină dezvoltarea oamenilor și sunt cele mai importante caracteristici individuale și personale ale unei personalități. Astăzi, studiul imaginii de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii necesită o atenție specială. Problemele stimei de sine și conștiinței de sine a unor astfel de copii sunt reprezentate pe scară largă în surse moderne de autori precum N. I. Alexandrova [1] și coautori, L. I. Bozhovich [4], M. I. Lisina [14], V. S. Mukhina [17], D. I. Feldstein [21-22] și alții. În cercetările lor, autorii confirmă că dezvoltarea stimei de sine a unui copil cu tulburări neuromotorii este una dintre legăturile centrale în formarea personalității care necesită atenția profesorilor și a părinților. Cu toate acestea, până în prezent, în literatura disponibilă, problemele dezvoltării și formării imaginii de sine a copiilor cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv nu au fost suficient reflectate.

Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, **problema de cercetare** este definită de contradicțiile dintre:

1. Necesitatea de a forma condiții optime pentru interacțiunea de succes a tuturor copiilor într-un grup incluziv și dificultăți speciale, stereotipuri ale imaginii de sine negative care apar la preșcolarii cu tulburări neuromotorii, limitând cooperarea reală de succes cu colegii.

2. Nevoia de a forma o imagine de sine adecvată ca factor important în dezvoltarea experienței sociale și a autoafirmării copiilor cu dizabilități neuromotorii într-un grup incluziv și forme de interacțiune puțin și ineficient utilizate cu ceilalți în joc, activități vizuale și alte activități.

Scopul cercetării - determinarea conținutului educațional și condițiilor optime pentru formarea și dezvoltarea la preșcolarii cu dizabilități neuromotorii a reprezentărilor de sine, adecvate, eficiente și suficiente pentru dezvoltarea personalității și interacțiunii cu semenii din mediu incluziv.

Subiectul cercetării – conținutul și condițiile pedagogice pentru dezvoltarea imaginii de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii într-un grup incluziv.

Obiectul cercetării - procesul de formare și dezvoltare a imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii.

Sarcinile:

1. Să studieze fundamentele teoretice ale procesului de formare și dezvoltare a imaginii de sine la copiii preșcolari;

2. Să determine condițiile formării și dezvoltării ideilor pozitive despre copiii cu idei neuromotorii în rândul colegilor normotipici din grupa incluzivă;

3. Elaborarea și testarea unui program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii într-un mediu educațional incluziv (denumit în continuare Programul educațional adaptat Formarea unor relații optime părinte-copil care să contribuie la;

4.) Formarea și dezvoltarea imaginii de sine pozitive la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii;

1. **Ipoteza:** caracteristicile specifice ale dezvoltării și creșterii preșcolarilor cu tulburări neuromotorii în familie afectează negativ formarea și dezvoltarea imaginii lor de sine inițiale, ceea ce limitează posibilitățile de comunicare și interacțiune cu colegii într-un grup incluziv. Depășirea dificultăților și stimularea eficientă a procesului de formare a unei percepții pozitive de sine într-un mediu incluziv este posibilă prin implementarea sistematică și direcționată a Programului educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii într-un mediu educațional incluziv, sub rezerva următoarelor condiții:

1. Lucrul individual de dezvoltare cu preșcolarii cu tulburări neuromotorii pentru a se accepta pozitiv și a empatiza cu colegii în situații de succes în diferite tipuri de activități.
2. Lucrul sistematic cu părinții (reprezentanții legali), pentru a corecta relațiile copil-părinte și pentru a câștiga experiență de interacțiune pozitivă.
3. Lucrul intenționat cu colegii normotipici ai unui grup incluziv privind formarea capacității de a accepta emoțional și de a interacționa adaptativ cu copiii "speciali" în diverse activități.

Baza metodologică a studiului a fost reprezentată de principalele concepte ale cercetătorilor naționali și străini:

1. Teoria culturală și istorică a dezvoltării funcțiilor mentale superioare și poziția asupra comunității tiparelor de dezvoltare a copiilor în curs de dezvoltare normală și a copiilor cu tulburări psihofizice (L. S. Vîgotski [6]);
2. Principiile "pedagogiei umane" de Sh. Amonashvili [2];
3. Studiul stimei de sine și caracteristicile corectării încălcărilor sale din punctul de vedere al abordării activității (A. N. Leontiev [13], L. S. Vîgotski [6]);
4. Dispoziții privind influența mecanismelor psihologice ale conștiinței de sine asupra dezvoltării umane (L. S. [6]);
5. Conceptul de "zonă proximei dezvoltări", a cărui esență este afirmația despre cea mai intensă și calitativă stăpânire a oricărui tip de activitate din zona de dezvoltare imediată (L. S. Vîgotski [6]);

6. Teoria sinelui oglindă de K. Cooley [12]. și J. Ministerul Afacerilor Externe [16], în special conceptul că o persoană este în multe privințe o reflectare a ideilor despre ceea ce cred alții despre el;
7. Teoria psihosocială a personalității a lui E. Erikson [24];
8. Programul lui E.A.Strebeleva [20] privind formarea conceptelor de sine ale unui copil cu dizabilități.

Metode de cercetare:

- teoretice (analiza literaturii științifice, generalizarea materialului științific);
- empirice (stabilirea, formarea și controlul experimentelor);
- testare (metodologia „Scara” de V.G. Shchur prelucrată de D.V. Demidova; metodologia de N.L. Belopolskaya. Studiul sistemului de autocaracteristici ale copiilor (V.G. Shchur în modificarea lui O.A. Belobrykina); metoda „Desenul familiei” (L. Korman); testul-questionar al atitudinii parentale ORO (E.G. Varga, V.V. Stolin)).

- metode de statistică matematică.

Noutatea științifică a studiului constă în:

1. Identificarea unui sistem de condiții sociale, psihologice și pedagogice care influențează dezvoltarea ideilor inițiale despre ei înșiși la preșcolarii cu tulburări neuromotorii;

2. Fundamentarea experimentală a posibilității de a forma și dezvolta idei inițiale pozitive despre ei înșiși la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii în contextul implementării unui program educațional adaptat, care activează comunicarea și interacțiunea copiilor într-un grup incluziv;

3. Dezvoltarea principalelor direcții de depășire a încălcărilor existente ale stimei de sine, dezvoltarea conceptului de sine, formarea de idei pozitive despre ei înșiși și rolul lor în comunitate la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii într-un mediu incluziv.

Semnificația teoretică a studiului constă:

1. În analiza, generalizarea, sistematizarea cunoștințelor existente despre caracteristicile ideilor inițiale despre ei înșiși la preșcolari, în identificarea condițiilor psihologice și pedagogice care influențează formarea stimei de sine în timpul copilăriei preșcolare, în plus, argumentarea și sistematizarea cunoștințelor;

2. În conturarea trăsăturilor specifice formării și dezvoltării imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii, și despre influența acestora asupra construirii interacțiunii cu semenii într-un grup incluziv;

3. În clarificarea și explicarea trăsăturilor specifice ale atitudinii părinților față de copiii cu tulburări neuromotorii și a posibilităților de depășire a dificultăților de comunicare și interacțiune în familie.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și implementarea recomandărilor metodologice pentru cadrele didactice din grupele preșcolare incluzive, inclusiv pentru copiii cu deficiențe neuromotorii, pentru a depăși dificultățile de autopercepție la elevii speciali și pentru a forma o atitudine pozitivă față de aceștia din partea colegilor normotipici ai grupului în contextul implementării unui program educațional special adaptat, cuprinzând conținut special, forme și metode de lucru individual și de grup cu copiii cu și fără deficiențe neuromotorii, precum și cu părinții acestora într-un preșcolar incluziv.

Implementarea rezultatelor obținute: rezultatele de bază ale studiului au fost introduse în activitățile practice ale profesorilor instituțiilor preșcolare neguvernamentale de tip incluziv; în materialul practic al cursurilor de formare avansată al Centrului de formare avansată " Luch znanii".

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea prezintă relevanța temei de cercetare prin generalizarea și înțelegerea gradului de studiu al acesteia în teoriile și practicile moderne de cercetare. Este formulat scopul, obiectivele și ipotezele cercetării. Sunt explicitate noutatea și originalitatea științifică, importanța teoretică și valoarea aplicativă a cercetării, modalitățile de aprobare a rezultatelor cercetării.

În Capitolul 1 «Aspecte teoretice ale formării imaginii de sine inițiale la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii într-un mediu incluziv»:

1. Este prezentat un studiu teoretic al problemei formării și dezvoltării percepțiilor despre sine;

2. Este luată în considerare esența și caracteristicile comparative ale conceptelor: "conștiința de sine", "conceptul de sine", "imaginea de sine", "conceptul de sine"; sunt analizate abordările savanților privind definirea acestor concepte, autorii formulează propria lor definiție a conceptului de "concept de sine";

3. Au fost compilate caracteristicile clinico-psiho-pedagogice ale copiilor cu tulburări neuromotorii în ontogeneză;

5. Sunt dezvăluite particularitățile percepției de sine a copiilor preșcolari cu tulburări neuromotorii;

6. Sunt evidențiate principalele premise și posibilități de formare a concepțiilor inițiale de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii în mediu incluziv.

Analiza diferitelor abordări pentru determinarea conținutului formării și dezvoltării imaginii de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii ne-a permis să facem următoarele concluzii:

1. Factorul determinant în formarea și dezvoltarea experienței sociale sunt ideile inițiale despre sine, reflectând trăsăturile stimei de sine, atitudinii de sine și «Conceptului de sine». Conștientizarea de sine este conștientizarea sinelui, a forțelor fizice și a abilităților mentale, a acțiunilor și acțiunilor, a motivelor și obiectivelor, a atitudinii față de mediu, a altor oameni față de sine. Cea mai importantă componentă a conștiinței de sine – stima de sine se formează la copiii de vârstă preșcolară. Formarea și dezvoltarea imaginii de sine a copilului are loc pe tot parcursul vârstei preșcolare datorită extinderii și creșterii stabilității liniei „EU”, clarificării stimei de sine și conștientizării de sine a copilului. Se bazează pe implementarea unor forme de comportament de joc de rol în jocuri, muncă, activități educaționale, în relațiile cu adulții apropiați (profesori și părinți). Ideile inadecvate despre sine, incapacitatea de a reflecta și de a evalua acțiunile și calitățile cuiva, personalitatea în ansamblu, conduc o persoană la o stare de impas interior.

2. Neuromotorica este o unitate a componentelor motorii, cognitive și emoționale integrate în activitate. Copiii cu tulburări neuromotorii sunt copii cu o lipsă de dezvoltare a sferelor mentale și motorii reciproc dependente. Având în vedere percepția și evaluarea lor și a calităților lor de către copiii cu tulburări neuromotorii, cercetătorii evidențiază în special reacțiile copiilor la un defect motor și experiențele de contacte sociale limitate. Prezența sindroamelor neurologice suplimentare la preșcolari cu probleme de dezvoltare neuromotorie combinate cu paralizie cerebrală (tulburări mentale, senzoriale, autism etc.) nu fac decât să agraveze tulburările existente, ceea ce duce la probleme suplimentare în dezvoltarea copiilor și în sistemul de a le oferi asistență medicală, psihologică și pedagogică.

3. Rolul principal în mecanismele de formare a personalității copiilor cu tulburări neuromotorii este atribuit reacției copiilor la problema motrică existentă și percepției inferiorității lor. Astfel de copii își evaluează capacitățile și calitățile prin experiențe de privare socială și idei unice despre realitatea înconjurătoare, ceea ce duce la egocentrism, sugestibilitate crescută și imaturitate a sferei emoțional-voliționale [9]. Astfel, cercetările lui E.S. Kalizhnyuk [9] a arătat următoarele caracteristici ale formării imaginii de sine la copiii cu tulburări neuromotorii: scăderea activității sociale; în structura „conceptului eu” al unor astfel de copii există un conținut negativ al imaginii „eu-social” și „eu-fizic”; experiența unui defect motor provoacă o reacție pseudocompensatorie, care se manifestă prin idei „umflate”, despre sine, necriticitate față de sine, egocentrism și incapacitatea de a-și evalua cu adevărat capacitățile [9].

4. Imaginea de sine inadecvată la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii duce la deformarea personalității, distorsionează sfera emoțional-volițională, reduce motivația pentru dezvoltare, reduce nivelul aspirațiilor sociale, ceea ce, în general, afectează negativ dezvoltarea copilului. Literatura științifică conține informații despre factorii care influențează formarea

imaginii de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii. Acești factori sunt caracteristicile sferei emoțional-voliționale, dezvoltarea cognitivă și situația socială a dezvoltării copilului.

5. Din ce în ce mai frecvent, cercetările științifice subliniază rolul crescând al formării ideilor inițiale despre sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii într-un mediu incluziv. Un mediu incluziv este un tip de mediu educațional adaptat nevoilor copiilor cu dizabilități, care permite crearea condițiilor necesare pentru ca copiii cu dizabilități să obțină succes în învățare și adaptare socială în societate. Se indică faptul că munca de dezvoltare a imaginii de sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii ar trebui să includă dezvoltarea abilităților de comunicare ale copiilor, dezvoltarea unei înțelegeri a calităților și capacităților proprii și ale altora în activități de joacă, artă și muncă.

6. Un rol important îl joacă munca metodologică cu părinții, care face posibilă stabilirea ecologică a unui dialog între un părinte și un copil cu dizabilități, și să-l ajute pe părinte în acceptarea caracteristicilor sale. Odată cu depășirea dificultăților de comunicare și interacțiune cu copilul, consecințele experiențelor traumatice sunt treptat depășite și se dezvoltă potențialul parental.

Rezultă că, în general, pozițiile autorilor precum: I.G. Kosolapova [10], M.V. Krulecht [11], T.A. Repina [18], Kalizhniuk [9], N.L. Belopolskaya [3], L.T. Jurba și E.M. Mastuykov [7], E.A. Strebeleva [20], L.I. Bozhovich [4], V.V. Ipatov [8], Vîgotski [6], E.B. Erickson [24], D.B. Elkonina [23], C.B. Kuli [12] și J.Mida [16] indică faptul că ideile despre sine sunt formate la copil la o vârstă fragedă în cursul interacțiunii sale cu alți oameni și copii, în timp ce familia este crucială. Aceste constatări sunt prezente și la reprezentanții comunității științifice din Republica Moldova (Raku A. [31], Bukun N. [25], Lapoșina E. [28], Rusnak V. [32], Guțu V. [27], Popovich D. V. [29], Șchiopu U. [33], Versa E. [34], Vrășmaș E. [24], Bolbochan A. [24], Gînu D. [26]), inclusiv și în lucrările ce se referă la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii (Raku S. [30], etc.).

Astfel, putem presupune că contactul emoțional și personal pozitiv al unui copil cu un mediu imediat variabil poate influența și schimba imaginea de sine deja formată.

Cercetătorii observă că, în prezent, problemele formării imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu incluziv sunt slab reflectate în literatura științifică și metodologică specială. Există doar recomandări fragmentare privind organizarea dezvoltării sociale a copiilor cu dizabilități în condiții de incluziune, ceea ce necesită o atenție mai sporită în cercetările ulterioare.

Capitolul 2 „Studiul practic al trăsăturilor imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii” oferă o descriere a studiului experimental efectuat:

- particularitățile formării și dezvoltării conceptelor inițiale de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii,

- principalele caracteristici ale dezvoltării concepțiilor inițiale despre sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii în interacțiunea cu colegii și adulții într-un mediu incluziv;

- semnificația particularităților influenței relațiilor copil-părinte asupra formării și dezvoltării ideilor inițiale despre sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii.

În etapa inițială a experimentului de constatare, am presupus (ipoteze) că:

- Copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii au trăsături specifice formării ideilor inițiale despre ei înșiși legate de particularitățile dezvoltării și creșterii în familie.

- Există trăsături specifice ale atitudinii părinților față de copiii cu tulburări neuromotorii legate de particularitățile dezvoltării și educației.

- Caracteristicile specifice ale imaginii de sine inițiale a preșcolarilor cu tulburări neuromotorii limitează posibilitățile de comunicare și interacțiune cu colegii într-un grup incluziv, ceea ce afectează negativ socializarea lor.

Experimentul constator a fost realizat cu copii de vârstă preșcolară 3,5,7 ani, educați într-o instituție preșcolară cu practica incluzivă. Studiul a implicat copii preșcolari, împărțiți condiționat în 2 grupe – experimental și de control.

Grupul experimental a inclus 15 copii preșcolari cu tulburări neuromotorii. Toți copiii cu tulburări neuromotorii sunt diagnosticați cu paralizie cerebrală de severitate variabilă, inclusiv:

- subgrupul №1 GE 1 – copii de 3 ani în număr de 5 persoane;
- subgrupul № 2 GE 2 - copii de 5 ani în număr de 5 persoane;
- subgrupa № 3 GE 3 - copii de 7 ani în număr de 5 persoane.

Grupul de control format din 30 de subiecți sunt copii preșcolari cu dezvoltare tipică, copii ai unei instituții de învățământ preșcolar incluziv care studiază în aceeași grupă de vârstă cu copiii din lotul experimental. Pentru a efectua o analiză comparativă, au fost compilate subgrupuri similare de vârstă ale copiilor preșcolari fără tulburări de dezvoltare. Într-o analiză comparativă, am analizat rezultatele a 15 copii normotipici (acest număr a fost selectat în funcție de numărul de copii din lotul experimental). Copiii au fost selectați aleatoriu din numărul total de controale, inclusiv:

- subgrupa № 1 GC 1 - copii de 3 ani, în număr de 5 persoane;
- subgrupa № 2 GC 2 - copii de 5 ani, în număr de 5 persoane;
- subgrupa № 3 GC3 - copii de 7 ani, în număr de 5 persoane.

Părinții preșcolarilor (1 părinte de la 1 copil) au participat la studiul experimental constatat.

Baza experimentală a studiului: studiul experimental a fost realizat timp de un an și jumătate pe baza Instituției Municipale de Învățământ «Grădinița Generală de Dezvoltare «Steluța» or.Dubasari " (din 2019 până în 2021).

Pentru a confirma validitatea ipotezei, a fost selectat un set de metode de diagnostic, constând în 6 exerciții, care permit evaluarea complexă a percepțiilor preșcolarilor despre ei înșiși, evaluarea caracteristicilor educației familiale a copiilor cu tulburări neuromotorii și influența asupra percepțiilor inițiale ale preșcolarilor despre ei înșiși.

1. Analiza observațiilor asupra copiilor, părinților și pedagogilor în activități special organizate și comunicare liberă a arătat:

- Copiii cu tulburări neuromotorii rareori se adresează unul altuia pe nume, nu își exprimă întotdeauna nevoile și dorințele în moduri adecvate, le este dificil să stabilească un contact emoțional și de afaceri cu colegii, în timp ce colegii normotipici comunică activ unul cu celălalt, dar evită să comunice cu copiii cu tulburări neuromotorii.

- Mamele copiilor cu tulburări neuromotorii nu arată întotdeauna bucurie atunci când își văd copilul într-un grup (nu au zâmbit, nu și-au întins mâinile spre copil, nu l-au sunat afectuos etc.). Astfel de părinți își lăsau copiii să-i aștepte cu calm pe cei dragi, nu voiau să părăsească grupul, erau indiferenți când își întâlneau părinții. Observarea comunicării părinților (copii cu tulburări neuromotorii) cu copiii lor a arătat natura formală a comunicării. În timp ce părinții copiilor normali au exprimat mai multe emoții atunci când și-au întâlnit copilul.

- Activitatea principală a cadrelor didactice privind formarea ideilor despre ei înșiși în rândul elevilor cu tulburări neuromotorii a fost desfășurată în momente de regim. În același timp, conținutul lucrării a fost selectat aleatoriu. Lipsa planificării activității de formare a ideilor despre sine a fost observată peste tot. Firește, o astfel de lucrare fragmentată nu a contribuit la formarea unor idei generalizate despre sine la un copil cu tulburări neuromotorii, dezvoltarea lor, consolidarea în interacțiunea socială.

2. Rezultatele obținute în timpul experimentului de constatare au arătat că:

- preșcolarii cu tulburări neuromotorii se caracterizează prin dificultăți specifice atât în procesul de formare și dezvoltare a imaginilor de sine, cât și a rezultatului, adică reprezentări formate.

- Dinamica procesului de formare a imaginilor de sine la copiii de 3, 5, 7 ani cu reprezentări neuromotorii arată o îngustare a volumului, o încetinire a ritmului, dificultăți în generalizarea și

transferul adecvat al experienței interacțiunii cu ceilalți într-o serie de valori, într-o pușculiță de idei despre ei înșiși și capacitățile lor, despre dezvoltarea lor personală.

-Caracteristicile specifice ale imaginii de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii conturează problemele de identificare în funcție de sexul și vârsta actuală. Ideile lor despre ei înșiși sunt fragmentate, adesea inadecvate și unilaterale, denaturează propria experiență individuală chiar limitată de interacțiune cu ceilalți, nu corespund nevoilor și nivelului de activitate legate de vârstă, elementare, simplificate, cu tendința de primitivizare.

- Munca pedagogică privind formarea acestor idei este necesară nu numai de elevii cu tulburări neuromotorii, ci și de copiii cu dezvoltare normotipică. Analiza datelor obținute ne-a permis să concluzionăm că există dificultăți în formarea imaginii de sine care poate fi explicată prin necesitatea interacțiunii într-un grup cu colegii cu tulburări neuromotorii și tendința de a evita această experiență din cauza lipsei de succes în implementarea interacțiunilor.

- Unul dintre motivele care complică procesul de formare a imaginilor de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii este încălcarea relațiilor copil-părinte. A fost dezvăluită prezența situațiilor psihotraumatice de interacțiune între copii și părinți, lipsa de cunoaștere a părinților cu privire la particularitățile creșterii copiilor cu dizabilități de dezvoltare, a fost remarcat un grad supraestimat al așteptărilor părinților.

3. Analiza statistică a metodelor de testare a arătat următoarele:

1. Calculul diferențelor existente în indicatorii generali de stimă de sine ai preșcolarilor din cele două grupuri, prin aplicarea testului U- Mann-Whitney, se află în zona de incertitudine ($U_{\text{min}}(6)$), ceea ce indică faptul că diferențele dintre cele două grupuri de participanți sunt semnificative.

Tabelul 1. Calculul diferențelor existente în indicatorii de stimă de sine ai preșcolarilor din grupurile experimentale și de control

No	Proba 1	Rangul 1	Proba 2	Rangul 2
1	6	25	6	25
2	6	25	6	25
3	5	17	6	25
4	4	10.5	5	17
5	4	10.5	6	25
6	4	10.5	4	10.5
7	6	25	3	3.5
8	6	25	4	10.5
9	4	10.5	3	3.5
10	6	25	4	10.5
11	6	25	3	3.5
12	5	17	3	3.5
13	5	17	3	3.5

14	5	17	4	10.5
15	6	25	3	3.5
Sumele:		285		180

Rezultat: $U_{\text{MII}} = 60$.

U_{Kp}	
$p \leq 0.01$	$p \leq 0.05$
56	72

Astfel, studiul a arătat că la o vârstă mai fragedă, copiii cu tulburări neuromotorii se caracterizează în general printr-o stimă de sine crescută, în timp ce copiii cu dezvoltare normală se evaluează în mod adecvat. La o vârstă mai mare, copiii din grupul de control se evaluează și ei înșiși în funcție de trăsăturile lor de caracter: pot evidenția atât avantajele, cât și dezavantajele abilităților lor, în timp ce copiii din grupul experimental până la vârsta de 7 ani se caracterizează printr-o stimă de sine scăzută.

Adesea, fiind într-un grup de egali în care un copil cu dizabilități fizice nu este înțeles, acceptat sau evaluat, el dezvoltă o stimă de sine inadecvată sau scăzută. În plus, la un astfel de copil se formează o stimă de sine inadecvată datorită conștientizării inferiorității sale sau, invers, datorită efectului mecanismelor compensatorii ale psihicului. Copiii cu puffiness neuromotor se caracterizează prin instabilitatea proceselor neuropsihice, un nivel ridicat de anxietate reactivă și personală, așa că recunosc inițiativa de a comunica de la un egal ca pe o amenințare: li se pare că o nouă cunoștință îi poate recunoaște imediat toate deficiențele. Imaginea de sine la copii spre sfârșitul vârstei preșcolare se caracterizează printr-o evaluare inadecvată, care este asociată cu o serie de factori patogeni, cum ar fi insuficiența cerebrală-organică, spitalizările frecvente și experiențele personale despre dizabilitățile fizice.

2. Analiza relației dintre indicatorii stimei de sine ai copilului folosind metoda «Lesenka» și scorul general al relațiilor parentale în lotul experimental (calculul corelației rangului lui Spearman) a arătat că corelația dintre A și B nu atinge nivelul de semnificație statistică, ceea ce indică relația existentă în indicatorii stimei de sine a preșcolarilor cu infestări neuromotorii și relații parentale.

Tabelul 2. Calculul relației dintre indicatorii de stimă de sine ai copilului folosind metoda "Scara" și Scorul total de atitudine parentală în grupul experimental (calculul corelației rangului Spearman)

N	Valorile A	Rangul A	Valorile B	Rangul B	d (rangul A – rangul B)	d ²
1	6	13.5	40	10	3.5	12.25
2	6	13.5	49	15	-1.5	2.25
3	6	13.5	40	10	3.5	12.25
4	5	11	39	7.5	3.5	12.25
5	6	13.5	40	10	3.5	12.25
6	4	8.5	30	1	7.5	56.25

7	3	3.5	47	14	-10.5	110.25
8	4	8.5	34	3	5.5	30.25
9	3	3.5	45	12.5	-9	81
10	4	8.5	39	7.5	1	1
11	3	3.5	38	5	-1.5	2.25
12	3	3.5	38	5	-1.5	2.25
13	3	3.5	45	12.5	-9	81
14	4	8.5	32	2	6.5	42.25
15	3	3.5	38	5	-1.5	2.25
Sumele		120		120	0	460

$$p = 1 - 6 \frac{\sum d^2}{n^3 - n}$$

Rezultat: p = 0.179. Valorile critice pentru N = 15

Analiza calitativă arată, de asemenea, că stima de sine scăzută la preșcolarii cu probleme neuromotorii se constată la copiii ai căror părinți au un scor ridicat pe scările „hipersonalizare autoritară” și „mic pierzător”. Toți părinții acestor copii au obținut 7-8 puncte pe scările „control” și „mic ratat”, astfel încât se poate observa că acești părinți consideră copiii lor dependenți și nu cred în abilitățile și capacitățile copiilor lor. Ignorarea intereselor și hobby-urilor copiilor, dorința de a-și stabili propriile reguli - toate acestea ajută la reducerea stimei de sine a preșcolarilor. Interviuurile cu specialiști care lucrează cu copii cu paralizie cerebrală au arătat, de asemenea, că mulți părinți încearcă să limiteze experiența socială a copiilor lor de interacțiune cu colegii sănătoși. Părinții iau o astfel de decizie pentru a nu face copilul să se simtă gelos, să-l scufunde mai profund în problemele de sănătate existente, să nu provoace curiozitate excesivă la copiii sănătoși și să anticipeze întrebări necorespunzătoare. Ca urmare a unei astfel de educații „cu efect de seră”, copiii cu paralizie cerebrală se caracterizează prin lipsa experienței sociale pe care o au colegii lor care nu au dizabilități

3. Corelația dintre indicatorii reprezentărilor preșcolarilor cu paralizie cerebrală despre rolul lor în familie folosind metoda "Desen familial" și Scorul total al atitudinii părintești în grupul experimental (calculul corelației rangului Spearman) a arătat că corelația dintre A și B nu atinge nivelul de semnificație statistică, adică există o relație între indicatorii reprezentărilor unui copil despre rolul său în familie și particularitățile atitudinii părintești față de copil.

Tabelul 3. Calculul relației dintre indicatorii reprezentărilor preșcolarilor cu paralizie cerebrală despre rolul lor în familie folosind metoda "desen familial" și Scorul total al atitudinii părintești în grupul experimental (calculul corelației rangului Spearman)

N	Valorile A	Rangul A	Valorile B	Rangul B	d (rangul A - rangul B)	d ²
1	3	12.5	40	10	2.5	6.25
2	3	12.5	49	15	-2.5	6.25

3	3	12.5	40	10	2.5	6.25
4	3	12.5	39	7.5	5	25
5	3	12.5	40	10	2.5	6.25
6	2	7.5	30	1	6.5	42.25
7	1	3	47	14	-11	121
8	2	7.5	34	3	4.5	20.25
9	1	3	45	12.5	-9.5	90.25
10	3	12.5	39	7.5	5	25
11	1	3	38	5	-2	4
12	1	3	38	5	-2	4
13	2	7.5	45	12.5	-5	25
14	2	7.5	32	2	5.5	30.25
15	1	3	38	5	-2	4
Sumele		120		120	0	416

Rezultat: $r_s = 0.257$. Valorile critice pentru $N = 15$

N	P	
	0.05	0.01
15	0.52	0.66

Astfel, studiul ne-a permis să concluzionăm despre diferențele de atitudine parentală în familiile care cresc copii cu tulburări neuromotorii și copii cu dezvoltare normală: în grupul experimental, majoritatea părinților se caracterizează prin supraprotejare, precum și prin controlul excesiv al activităților copiilor, "impunându-le" poziția. În plus, acești părinți se caracterizează printr-o scădere a credinței în succesul copilului și o creștere a detașării psihologice de copil pe măsură ce crește. Studiul a arătat, de asemenea, relația dintre stima de sine a unui copil și atitudinea părintească: cu cât supraprotejarea părintească este mai mare, cu atât stima de sine a unui preșcolar cu tulburări neuromotorii este mai mică.

Astfel, experimentul constatat a confirmat ipotezele ce vizează preșcolarii cu tulburări neuromotorii:

- caracteristici specifice ale formării ideilor inițiale despre sine legate de particularitățile dezvoltării și creșterii în familie.
- caracteristici specifice ale atitudinii părinților față de copiii cu tulburări neuromotorii legate de particularitățile dezvoltării și educației.
- caracteristicile specifice ale imaginii de sine inițiale a preșcolarii cu tulburări neuromotorii limitează posibilitățile de comunicare și interacțiune cu colegii într-un grup incluziv, ceea ce afectează negativ socializarea lor.

Capitolul 3, „Lucrări privind formarea imaginilor de sine la copiii preșcolari cu deficiențe neuromotorii”, descrie procesul de implementare, testare și analiză a Programului educațional adaptat pe care l-am dezvoltat pentru formarea și dezvoltarea imaginilor de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii, deficiențele într-un mediu educațional incluziv.

Rezultatele studiului teoretic și a datelor experimentale în timpul experimentului de constatare, precum și problemele complexe ale studiului, au determinat prevederile conceptuale și direcțiile de lucru în cadrul Programului educațional adaptat pe care l-am elaborat pentru formarea și dezvoltarea imaginea de sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii într-un mediu educațional incluziv, care cuprinde: direcții, forme, metode și conținut de lucru, le-am prezentat mai jos în Figura 1.

Figura 1. Model de program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv

În programul nostru, nu am inclus lucrul cu pedagogii ca o direcție separată, dar am cerut pedagogii să participe la lecțiile noastre cu copiii și părinții (reprezentanții legali), stimulând o colaborare productivă cu pedagogii și încurajându-i să obțină noi cunoștințe și experiență. Prin urmare, chiar dacă am lucrat în trei direcții, a patra direcție - lucrul cu pedagogii - a avut loc latent și sistematic.

În cadrul instruirii copiilor cu tulburări neuromotorii s-a mers pe principiile pedagogiei speciale preșcolare:

1. Luarea în considerare a cursului genetic al dezvoltării funcțiilor mentale;
2. Luarea în considerare a perioadelor sensibile în dezvoltare;
3. Luarea în considerare a nivelului actual și potențial de dezvoltare a copilului;
4. Caracterul de dezvoltare al instruirii.

În plus, atunci când am selectat conținutul materialului programului, ne-am bazat pe principiile pedagogiei preșcolare: disponibilitatea materialului, natura sa științifică, sistematizarea și consecvența, repetabilitatea și concentrarea, utilizarea clarității, legătura cu experiența senzorială și practică a copilului.

Pe baza principiilor de mai sus, a analizei literaturii de specialitate privind problema în cauză, precum și a datelor obținute în timpul experimentului de constatare, în cadrul experimentului de instruire au fost stabilite următoarele sarcini:

Crearea condițiilor pedagogice necesare organizării și desfășurării acțiunilor corective specifice privind formarea și dezvoltarea imaginii de sine inițiale la copiii cu tulburări neuromotorii;

1. Pentru a determina direcțiile, sarcinile și conținutul activităților privind formarea și dezvoltarea imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii;
2. Pentru a verifica eficacitatea sistemului propus de lucru privind formarea și dezvoltarea imaginii inițiale a „eu-lui” la elevii cu tulburări neuromotorii.

Programul educațional adaptat a inclus materiale concepute pentru a oferi:

-30 de sesiuni cu copii cu tulburări neuromotorii (din fiecare grupă de vârstă);

-10 ședințe cu părinții, consultații la cerere;

-10 ședințe cu copii fără patologii de dezvoltare (din fiecare grupă de vârstă) într-un mediu educațional incluziv. Toți copiii din grup, inclusiv cei cu tulburări neuromotorii, au participat la activitățile educaționale.

Lucrările experimentale au fost efectuate în paralel în toate cele trei direcții, cu scopul unui impact sistemic cuprinzător asupra subiecților (preșcolari și părinți) și obținerea unui efect cumulativ.

Programul educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine în rândul preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv a fost un sistem de activități de dezvoltare bazate pe date dintr-un experiment de control și o revizuire teoretică a literaturii științifice. Scopul programului a fost formarea, dezvoltarea și corectarea imaginii de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv.

După punerea în aplicare a programului educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea conceptelor de sine la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv, a fost efectuat un experiment de control pentru a determina eficacitatea acestuia. Scopul experimentului de control a fost de a compara rezultatele demonstrate de copiii cu tulburări neuromotorii, după punerea în aplicare a programului experimental pentru formarea și corectarea conceptelor de sine inițiale într-un mediu educațional incluziv, cu rezultatele care au fost obținute în condițiile experimentului de control. Metodologia experimentului de control a inclus metodele de eșantionare, care au fost utilizate în cadrul experimentului de formare și repetate pentru a controla eficacitatea programului propus.

1 Analiza observațiilor efectuate de părinți și profesori asupra copiilor în cadrul activităților special organizate și al comunicării libere a arătat schimbări semnificative în relațiile copiilor. Copiii s-au adresat unii altora cu propuneri elementare, cereri, și-au exprimat în mod adecvat nevoile și dorințele pentru activități comune cu colegii. În cursul comunicării, copiii s-au adresat politicos unuia pe nume, au folosit pronume personale în discursul lor. Experimentații au arătat sentimente de bunățate și grijă unii față de alții. Nu au lăsat un coleg care plângea fără atenție, s-au apropiat de el, l-au întrebat "te doare?", l-au liniștit "nu plânge?", i-au mângâiat capul, l-au îmbrățișat. A existat o tendință de a crea grupuri mici de joacă (2-3 persoane fiecare) pe baza simpatiei reciproce. Au existat, de asemenea, schimbări pozitive în relațiile dintre copii și părinții lor. Astfel, copiii au manifestat sentimente de afecțiune și grijă pentru părinții lor. Ei așteptau sosirea părinților, se bucurau de sosirea lor, îi strigau afectuos. Unii copii le-au povestit profesorilor despre părinții, frații și surorile lor. Copiii au adus fotografii în grup, le-au arătat și au spus unde au fost cu părinții lor. Trebuie remarcat faptul că și părinții au devenit mai atenți și mai activi în relațiile cu copiii lor. Ei au fost interesați de succesele copiilor lor, de conținutul muncii cadrelor didactice și au participat activ la diverse evenimente organizate în grădiniță.

2. Analiza datelor obținute în timpul experimentului de control a arătat:

- Toți copiii cu tulburări neuromotorii au reușit să facă față sarcinilor și nu au avut nevoie de ajutor.
- Copiii de 3 ani au format o imagine a "eu - ului" fizic-copiii au început să se recunoască în oglindă, în diverse fotografii; au numit și au arătat principalele părți ale corpului și feței, funcțiile lor.
- Stima de sine a copiilor din diferite grupe de vârstă s-a nivelat. Pentru analiza calitativă, prezentăm rezultatele experimentului de constatare și control.

Figura 2. Rezultatele diagnosticului stimei de sine a preșcolarilor cu tulburări neuromotorii (etapa de constatare și control a studiului)

Astfel, studiul a arătat că la vârsta preșcolară, cea mai importantă realizare a unui copil este conceptul de sine, ideea copilului despre sine. În procesul de identificare fizică, de vârstă, socială și sexuală a copiilor cu un mediu apropiat, în special cu părinții și colegii normotipici într-un mediu educațional incluziv, se formează identitatea de sine, care la copiii cu tulburări neuromotorii include capacitatea de a înțelege vârsta și caracteristicile sexuale ale lor și ale altor persoane, copiii nu mai au dificultăți în caracteristicile fizice și sociale.

- Părinții au scăzut nivelul așteptărilor părinților și, după implementarea programului, acceptă copiii cu tulburări neuromotorii așa cum sunt.

Scorurile mai mari pe scara acceptare—respingere spre acceptare (de la 24-30 de puncte la diferite grupe de vârstă) în experimentul de control indică faptul că părinții au o atitudine pozitivă față de copil. Se observă scoruri mai mari pe scara de cooperare (de la 3,8 la 5,2 în experimentul de constatare la 6,4–87,2 puncte în diferite grupe de vârstă din control) demonstrează că părinții încurajează independența și inițiativa, încearcă să coopereze mai des cu copilul în diverse activități și comunică activ cu copilul.

Controlați scorurile mari pe scara simbiozei (creștere de la 2,0-4,2 în constatare la 6,2 puncte în control), ne permit să concluzionăm că părinții nu susțin, ci, dimpotrivă, încearcă să minimizeze distanța psihologică dintre ei și copil, ei încearcă întotdeauna să fie mai aproape de el.

O scădere semnificativă a scorurilor pe aceeași scară "Little Loser" (de la 4,4-6,6 în experimentul constator de la 2 la 2,2 puncte în control), dimpotrivă, indică faptul că părinții consideră eșecurile copiilor cu tulburări neuromotorii temporare, depășite și continuă să creadă în copiii lor.

În general, rezultatele prezentate de părinții preșcolarilor cu tulburări neuromotorii indică faptul că, din cauza dificultăților crescânde de comunicare și interacțiune cu copiii lor, părinții din stadiul constatator al studiului au arătat o scădere a nivelului de acceptare și interacțiune cu copilul, după cum reiese din datele prezentate în Figura 2. Cu toate acestea, după efectuarea lucrărilor la un program special în cadrul unui experiment formativ, tendința generală de vârstă se schimbă la Opus, Gradul de acceptare a copilului lor special este în creștere și se formează un stil familial unic de comunicare și interacțiune pentru a socializa copilul.

Figura. 3. Analiza comparativă a rezultatelor studiului părinților copiilor cu paralizie cerebrală utilizând metoda ORO în experimentele de constatare și control

- Rezultatele experimentului de control indică o creștere treptată și formarea unor indicatori constant înalți ai nivelului mediu și ridicat de formare a ideilor despre I-prezent, i-atractiv și i-neatractiv la toate grupele de vârstă ale subiecților.

- Rezultatele experimentului de control sugerează că baza schimbărilor pozitive ale stimei de sine la copiii cu tulburări neuromotorii este, de asemenea, lucrul cu copiii normotipici. Copiii fără dizabilități de dezvoltare au învățat să perceapă în mod adecvat caracteristicile aspectului și comportamentului copiilor cu tulburări neuromotorii, să interacționeze cu succes și să-și depășească temerile care apar în timpul comunicării.

Analiza statistică a metodelor de testare a arătat următoarele: - Calculul relației dintre indicatorii reprezentărilor preșcolarilor cu sugestii neuromotorii despre stima de sine folosind metoda "scara" și Scorul total al atitudinii părintești în grupul experimental (calculul corelației rangului Spearman) a arătat că corelația dintre A și B atinge un nivel ridicat de semnificație statistică, adică există o relație strânsă între indicatorii ideilor unui copil despre rolul său în familie și particularitățile atitudinii părintești față de copil.

Tabelul .Calculul relației dintre indicatorii reprezentărilor preșcolarilor cu paralizie cerebrală despre stima lor de sine folosind metoda "scara" și Scorul total al atitudinii părintești în grupul experimental (calculul corelației rangului Spearman)

N	Valorile A	Rangul A	Valorile B	Rangul B	d (rangul A – rangul B)	d ²
1	6	1	44	4	-3	9
2	5	2	44	4	-2	4
3	4	3	45	3	0	0
4	5	2	44	4	-2	4
5	5	2	46	2	0	0
6	4	3	44	4	-1	1
7	4	3	46	2	1	1
8	4	3	44	4	-1	1
9	4	3	45	3	0	0
10	4	3	48	1	2	4
11	4	3	39	7	-4	16
12	4	3	41	5	-2	4
13	4	3	46	2	1	1
14	4	3	40	6	-3	9
15	4	3	39	7	-4	16
Sumele						70

$$p = 1 - 6 \frac{\sum d^2}{n^3 - n}$$

Rezultat: p = 0.875.

Astfel, ca urmare a implementării unui program educațional adaptat pentru formarea imaginii de sine în rândul preșcolarilor cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv, în cadrul unui experiment formativ, a fost posibil să se obțină date calitativ diferite care să indice că copiii cu tulburări neuromotorii pot interacționa în mod adecvat cu ceilalți în conformitate cu capacitățile lor, inițiază, organizează, participă și evaluează în mod corespunzător succesul interactivității lor, în conformitate cu această experiență pozitivă, stima lor de sine se schimbă și la adecvat. În același timp, trebuie remarcat faptul că succesul interacțiunii cu ceilalți a fost obținut ca urmare a schimbării atitudinii copiilor normotipici față de preșcolarii cu dizabilități în dezvoltarea neuromotorie, organizarea corectă a cooperării lor într-un grup incluziv, rezultate pozitive ale comunicării și interacțiunii lor în familie și cu colegii. Astfel de schimbări au devenit posibile în contextul lucrărilor intenționate și sistematice privind implementarea programului nostru educațional adaptat propus pentru formarea imaginii de sine în rândul preșcolarilor cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv, care și-a dovedit eficacitatea.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În conformitate cu tema lucrării de doctorat, ipoteza principală, obiectivele și obiectivele cercetării, au fost obținute următoarele rezultate științifice:

1. Au fost studiate fundamentele teoretice ale procesului de formare și dezvoltare a imaginii de sine la copiii preșcolari. O analiză a literaturii științifice a arătat că astăzi nu există un singur concept de imagine de sine, precum și o singură abordare a considerației sale. Fiecare tendință în știința națională și străină a adus o anumită contribuție la studiul problemelor care au contribuit ulterior la formarea conceptului de "imagine de sine". Majoritatea școlilor științifice consideră imaginea de sine ca o educație centrală în structura personalității, îndeplinind o funcție de integrare.

2. Au fost identificate principalele probleme și caracteristici ale dinamicii formării și dezvoltării imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu tulburări neuromotorii în ceea ce privește interacțiunea cu colegii și adulții într-un mediu educațional incluziv. Studiul a arătat că copiii cu paralizie cerebrală la o vârstă mai fragedă se caracterizează printr-o imagine de sine supraestimată, care se bazează pe atitudinea părinților față de ei. Cu cât copilul devine mai în vârstă, cu atât devine mai specifică autoevaluarea sa. Conștientizarea propriei inferiorități apare în legătură cu primirea de noi evaluări de la colegi. Până la sfârșitul vârstei preșcolare, imaginea de sine a copiilor se caracterizează printr-o evaluare inadecvată, care este asociată cu o serie de factori patogeni, cum ar fi insuficiența organică cerebrală, spitalizările frecvente și sentimentele personale despre dizabilitățile fizice.

3. A fost dezvoltat un program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine în rândul preșcolarilor cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv. Programul este o lucrare cuprinzătoare privind lucrul cu copiii cu tulburări neuromotorii, cu colegii normotipici și cu părinții. Programul deschide noi oportunități pentru copii, părinți și profesori ai instituțiilor preșcolare incluzive, în timp ce poate fi implementat cu succes chiar și în grădinițele de masă. Principala inovație a programului este concentrarea pe crearea de spațiu și Condiții pentru a experimenta succesul în activitățile copiilor, sprijinirea inițiativelor, dezvoltarea personalității unui copil cu tulburări neuromotorii, crearea de situații de autorealizare în activități.

4. Au fost determinate condițiile pentru formarea și dezvoltarea ideilor pozitive despre copiii cu tulburări neuromotorii în rândul colegilor normotipici ai grupului inclusiv. Principala condiție pentru formarea de idei pozitive despre copiii cu tulburări neuromotorii la elevii normotipici este un sentiment de empatie (înțelegere). Lucrarea a fost realizată pentru a corecta ideile copiilor normotipici despre colegii cu tulburări neuromotorii și pentru a crea cele mai favorabile condiții pentru comunicarea și interacțiunea lor. Prin urmare, toți copiii grupului au participat la cursuri, s-au făcut accente semantice și concluzii pe baza sarcinilor atribuite copiilor.

Pentru atingerea obiectivelor educaționale, s-au folosit clase de grup combinate bazate pe terapia basmului, combinate cu observații, conversații, activități de joacă și povești de la profesor și copii.

5. S-au format relații optime copil-părinte, contribuind la formarea și dezvoltarea imaginii de sine pozitive la preșcolarii cu tulburări neuromotorii. În timpul interacțiunii pedagogice cu părinții care au crescut copii cu tulburări neuromotorii, au fost implementate următoarele principii și condiții care au contribuit la o cooperare eficientă și armonioasă: abordare individuală; respect reciproc și încredere; comunicare și cooperare; formarea și sprijinul părinților; atmosferă și sprijin pozitiv.

6. A fost testat un program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv și a fost evaluată eficacitatea acestuia. Rezultatele lucrării formative au relevat posibilitatea pozitivă de formare și dezvoltare a conceptelor de sine adecvate, generalizate, stabile și dinamice la copiii cu tulburări neuromotorii și au demonstrat că ideile se dezvoltă cu succes într-un mediu educațional incluziv.

7. Rezultatele studiului și testării unui program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii într-un mediu educațional incluziv au confirmat ipoteza că unele trăsături ale atitudinii față de un copil cu tulburări neuromotorii în familie afectează negativ dezvoltarea și formarea imaginii sale de sine și comunicarea sa cu colegii normotipici într-un mediu incluziv mediul educațional. Și numai munca cuprinzătoare și sistematică cu copiii cu tulburări neuromotorii, cu comunitatea părintească și cu colegii normotipici poate corecta această "dislocare socială" și poate forma o imagine de sine adecvată la un copil cu tulburări neuromotorii.

Recomandări principale

pentru educația copiilor cu tulburări neuromotorii într-un mediu incluziv:

1. A îmbogăți reprezentările de gen și vârstă despre sine cu conținut rol și a forma un comportament rol diversificat.
2. A dezvolta sensibilitatea emoțională și empatia, a îmbogăți mijloacele de exprimare a propriilor emoții în situații de viață cotidiene. A învăța să recunoască legătura dintre starea emoțională și cauza care a generat-o.
3. La copii este necesar să se formeze o evaluare elementară și autoevaluare a propriilor acțiuni și ale altora.
4. A cultiva respectul față de adulți (părinți, educatori, alte persoane) și față de copii, dorința și abilitatea de a-i ajuta.

Subliniem că munca de formare a reprezentărilor despre sine la preșcolarii cu tulburări neuromotorii trebuie continuată în etapele ulterioare ale educației copiilor (în perioada școlară).

BIBLIOGRAFIE

1. АЛЕКСАНДРОВА, Н.И., ДУБОВА, Т.Ф., ЖОРОВ, П.А. *Развитие самосознания как основа физического воспитания. Формирование образа «Я» и проблемы физвоспитания* /– М.: Изд АПН СССР, 1990. – С.9-12.
2. АМОНАШВИЛИ, Ш. *Основы гуманной педагогики. Книга 7. Легко быть садовником, трудно быть уроком семени.* – 2020.- С. 400. - ISBN: 978-5-413-01231-4.
3. БЕЛОПОЛЬСКАЯ, Н.Л., ЛУБОВСКИЙ, В. И. *Дифференциально-психологическая диагностика детей с интеллектуальной недостаточностью* М.: Когито_Центр, 2009. – 183 с. – ISBN 978-5-89353-278-4
4. БОЖОВИЧ, Л. И. *Проблемы формирования личности.* Воронеж : МОДЭК, 1995. – 348 с. – ISBN 5-87224-086-4
5. ВЫГОТСКИЙ, Л.С. *Мышление и речь*– М.: Эксмо-пресс, 2022. – 544 с. – ISBN 978-5-04-166288-2
6. ВЫГОТСКИЙ, Л.С. *Основы дефектологии*– СПб. : Лань, 2023. – 654 с. – ISBN 5-8114-0481-6
7. ЖУРБА, Л.Т., МАСТЮКОВА, Е.М. *Нарушение психомоторного развития детей первого года жизни* -М.: Медицина, 1982 – 272 с.
8. ИПАТОВА, В.В. *Развитие «Я-концепции» у детей с двигательными нарушениями:* Дис. канд. психол. наук: 19.00.10 СПб., 2006. – 227 с.
9. КАЛИЖНЮК, Э.С. *Психические нарушения при действиях церебральных параличах*– Киев : Вища шк., 1987. – 269,[2] с.
10. КОСОЛАПОВА, Н.В. *Юридическая психология*– М.: Юрайт-издат, 2010. – 143 с. – ISBN 978-5-9788-0067-
11. КРУЛЕХТ, М.В. *Педагогика*– М.: Изд-во Московского гуманитарного ун-та, 2011. – 141 с. – ISBN 978-5-98079-711-9
12. КУЛИ, Ч. *Избранное*– М.: НИОН РАН, 2019 . – 234 с. – ISBN 978-5-248-00897-1
13. ЛЕОНТЬЕВ, А.Н. *Избранные психологические произведения*– М.: Педагогика. 1983. –4303000000
14. ЛИСИНА, М.И. *Психология самопознания у дошкольников.* Кишинев, 1983. – 110 с.
15. МИД, ДЖ. *Философия настоящего*– М.: Издательский Дом ВШЭ, 2023 . – 272 с.
16. МУХИНА, В. С. *Психология детства и отрочества: учебник для студентов психолого-педагогических факультетов вузов*– М.: Академия, 2004. – 452 с. – ISBN

5-7695-0408-0

17. РЕПИНА, Т.А. *Проблема полоролевой социализации детей*– М.: НПО «МОДЭК», 2004. – 288 с. – ISBN 5-89502-465-3
18. СЛОБОДЧИКОВ, В.И. *Психология развития человека. Развитие субъективной реальности в онтогенезе*; М.: Изд-во ПСТГУ, 2013. – 395 с. – ISBN 978-5-7429-0732-9
19. СТРЕБЕЛЕВА Е.А. *Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания.*– М.: Экзамен, 2024. – 128 с. – ISBN 978-5-16-014963-9
20. ФЕЛЬДШТЕЙН, Д. И. Психологические особенности развития личности в подростковом возрасте / Д.И. Фельдштейн // *Вопросы психологии.* – 1988. – №6. – С. 31-41.
21. ФЕЛЬДШТЕЙН, Д.И. *Психология становления личности* / Д.И. Фельдштейн. – М.: МПА. 1994. – 192 с. – ISBN 5-87977-018-4
22. ЭЛЬКОНИН, Д.Б. *Детская психология*– М.: Академия, 211. – 384 с. – ISBN 978-5-7695-8389-6
23. ЭРИКСОН, Э. *Идентичность: юность и кризис*– М.: Прогресс, 1996. – 342 с. – ISBN 5-01-004479-X
24. BOLBOCEANU, A., BUCUN, N. et al. *Asistența psihologică în educație: practici naționale și internaționale.* Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2014. 118 p. ISBN 978-9975-48-062-8.
25. BUCUN N., CHIPERI N. Influența social psihologică a mediului instituționalizat asupra dezvoltării psihice a elevilor cu nevoi speciale. Chișinău În: *Univers Pedagogic*, 2011, nr. 2, p. 45-52. ISSN 1811-5470
26. GÎNU D., ȚĂRUȘ M., MOCANU A., ȘINCARENCO E.. *Copilul cu dizabilități neuromotorii: Ghid pentru specialiști /* Domnica Gînu, Maria Țăruș, Ana Mocanu [et al.]. - Ch.: "Valinex" SRL, 2010. - 128 p. ISBN 978-9975-68-145-2.37.015:376(036) ISBN 978-9975-68-145-2
27. GUȚU, VI. *Pedagogie.* Chișinău: CEP USM, 2013, 508 p. ISBN 978-9975-71-450-1.
28. LAPOȘINA E. Modernizarea strategiilor psihopedagogice pentru incluziunea socială și educațională a persoanelor cu dizabilități. Asistența socială între teorie și practică : Manual / Univ. Ped. de Stat "Ion Creangă", Fac. *Psihologie și Psihopedagogie Specială*, Catedra Asistență Soc. ; coord.: Maria Vîrlan. – Chișinău : S. n., 2016 (Tipogr. UPS "Ion Creangă"). p.146-165, ISBN 978-9975-46-308-9.

29. POPOVICI, D. V., RACU, S. *Recuperarea copiilor cu polihandicap*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 242 p. ISBN 978-9975-53-109-2.
30. RACU, A., BODORIN, C., ANDRONACHE, N. *Asistența psihopedagogică a copiilor cu dizabilități și a familiilor în condițiile educației incluzive: Ghid practic*. Chișinău: Ed. Pontos, 2012. 96 p. ISBN 978-9975-46-117-7.
31. RACU, A., RACU, S., *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 273 p. ISBN 978-9975-53-194-8.
32. RUSNAC V. Implementarea educației incluzive în Republica Moldova: provocări, realizări și viziuni // "Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv" (2020 ; Chișinău). Materialele conferinței științifice internaționale "Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv", Pag. 8-19. Chișinău, 10 decembrie 2020. 575 p. : fig., tab. Antetit.: Univ. Ped. de stat "Ion Creangă" din Chișinău., ISBN 978-9975-46-480-2.
33. ȘCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor*. București: EDP, 1981, 287p.
34. VERZA, E., VERZA, F. E. (coord.) *Tratat de psihopedagogie specială*. București: Ed. Universității din București, 2011. 1310 p. ISBN 978-606-16-0006-9.
35. VRĂȘMAȘ, E., GURANDA, O. *Educație timpurie individualizată*. Chișinău: Ed. Cartier, 1999, 190 p. ISBN 9975-79-026-7.

LISTA PUBLICAȚIILOR

Reviste științifice de profil, categoria B:

1. LAPOȘINA E., IEVLEVA O. Rolul relațiilor copil-părinte în formarea personalității unui copil cu paralizie cerebrală (The Role of Parent-Child Relations in Shaping the Personality of a Child with Cerebral Palsy). În *Revista de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA* Nr. 5-6 (141-142), 2023 Pp. 91-95 ISSN 1810-6455

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Didactica%20Pro_141-142.pdf

2. ИЕВЛЕВА О., ЖЕЛЯЗКОВА С. The role of art therapeutic practices in the pedagogical interaction of the teacher and parents educating children with ICP. *Revista științifică Studia Universitatis Moldaviae* Nr. 9 (169), 2024. Posted on by Științe ale Educației USM. ISSN 1857-2103 | E-ISSN 2345-1025.

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_48](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_48) <https://educational.studiamsu.md/nr-9-2/>

3. ИЕВЛЕВА О. The role of art therapy practices in the activity of a teacher with parents of children with cerebral palsy. *Revista științifică Studia Universitatis Moldaviae* Nr. 9 (169),

<https://educational.studiamsu.md/nr-9-2/>

Articole în culegeri științifice, în lucrările conferințelor științifice internaționale:

1. IEVLEVA O. The main directions of the formation of initial self-beliefs in preschool children with psychomotors disorders in an inclusive environment, Международная конференция Интернационального университета ULIM, г. Кишинев «The contemporary issues of the socio-humanistic sciences. Xth Edition», 5-6.12.2019г. ISBN 978-9975-3168-9-7.082:378.4(478-25)=135.1=111=161.1

2. IEVLEVA O. Проблемы социометрического статуса детей 3-7 лет в коллективе сверстников, Международная конференция Государственного педагогического университета им. И. Крянгэ, г. Кишинев «Probleme ale Stiintelor Socioumanistice si Modernizarii Invatamantului», 8-9 octombrie 2020, – Chișinău : S. n., 2020. Pp. 287-289. (Tipogr. UPS "Ion Creangă") – ISBN 978-9975-46-449-9. Vol. 1. – 2020. – 400p. ISBN 978-9975-46-450-5. 082:378=135.1=111=161.1

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conf_UPSC_2020_Vol_I.pdf

3. IEVLEVA O. Проблемы представлений о себе у детей 3-7 лет в современных условиях Международная конференция Государственного педагогического университета им. И. Крянгэ, г. Кишинев «Probleme ale Stiintelor Socioumanistice si Modernizarii Invatamantului», », 8-9 octombrie 2020, – Chișinău : S. n., 2020. Pp. 287-289. (Tipogr. UPS "Ion Creangă") – ISBN 978-9975-46-449-9. Vol. 1. – 2020. – 400p. ISBN 978-9975-46-450-5. 082:378=135.1=111=161.1

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conf_UPSC_2020_Vol_I.pdf

4. LAPOȘINA E. IEVLEVA O. Tehnici ludoterapeutice în recuperarea problemelor preșcolariilor din grupe inclusive // "Știință. Educație. Cultură", conferință științifico-practică internațională (2024 ; Комрат). Conferința științifico-practică internațională "Știință. Educație. Cultură"; Международная научно-практическая конференция "Наука. Образование. Культура": ISBN 978-9975-83-294-6. –Т. 2 : Психолого-педагогические науки. – 2024. – 402 р.Стр.74-80. ISBN 978-9975-83-296-0.

<https://kdu.md/images/Files/33-godovshina-kdu-tom-2.pdf>

ADNOTARE

IEVLEVA Olga. Dezvoltarea reprezentărilor de sine la copiii preșcolari cu dizabilități neuromotorii în mediu educațional incluziv. Teză de doctor în științe Științe ale educației, Chișinău, 2024

Structura tezei. Teza conține introducere, 3 capitole, concluzii generale, recomandări și lista bibliografică formată din 247 de titluri, dintre care 67 sunt în limba română și 8 într-o limbă străină. Volumul părții principale a tezei este de 133 de pagini. Lucrarea conține 12 tabele, 19 figuri, 8 anexe.

Cuvinte cheie: Copii preșcolari, tulburări neuromotorii, imagine de sine, relații copil-părinte, strategii parentale, incluziune, terapie prin artă.

Scopul studiului: Determinarea conținutului educațional și condițiilor optime pentru formarea și dezvoltarea la preșcolarii cu dizabilități neuromotorii a reprezentărilor de sine, adecvate, eficiente și suficiente pentru dezvoltarea personalității și interacțiunii cu semenii din mediu incluziv.

Obiectivele studiului: 1. Să studieze fundamentele teoretice ale procesului de formare și dezvoltare a imaginii de sine la copiii preșcolari; 2. Să determine condițiile formării și dezvoltării ideilor pozitive despre copiii cu idei neuromotorii în rândul colegilor normotipici din grupa incluzivă; 3. Elaborarea și testarea unui program educațional adaptat pentru formarea și dezvoltarea imaginii de sine la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii într-un mediu educațional incluziv (denumit în continuare Programul educațional adaptat 4. Formarea unor relații optime părinte-copil care să contribuie la); formarea și dezvoltarea imaginii de sine pozitive la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii;

Noutatea și originalitatea științifică constă în: identificarea unui sistem de condiții sociale, psihologice și pedagogice care influențează dezvoltarea ideilor inițiale despre ei înșiși la preșcolarii cu tulburări neuromotorii; într-o fundamentare experimentală a posibilității de a forma și dezvolta idei inițiale pozitive despre ei înșiși la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii în contextul implementării unui program educațional adaptat, care activează comunicarea și interacțiunea copiilor într-un grup incluziv; în dezvoltarea principalelor direcții de depășire a încălcărilor existente ale stimei de sine, dezvoltarea conceptului de sine, formarea de idei pozitive despre ei înșiși și rolul lor în comunitate la copiii preșcolari cu tulburări neuromotorii într-un mediu incluziv.

Problema științifică semnificativă soluționată în se bazează pe elaborarea unui program educațional adaptat care va permite o abordare cuprinzătoare a procesului de formare și dezvoltare a imaginii de sine adecvate la copiii cu tulburări neuromotonice.

Semnificația teoretică constă: în analiza, generalizarea, sistematizarea cunoștințelor existente despre caracteristicile ideilor inițiale despre ei înșiși la preșcolari, în identificarea condițiilor psihologice și pedagogice care influențează formarea stimei de sine în timpul copilăriei preșcolare, în plus, argumentarea și sistematizarea cunoștințelor; despre trăsăturile specifice formării și dezvoltării imaginii de sine inițiale la preșcolarii cu deficiențe neuromotorii, despre influența acestora asupra construirii interacțiunii cu semenii într-un grup incluziv; în studiul, clarificarea și explicarea trăsăturilor specifice ale atitudinii părinților față de copiii cu tulburări neuromotorii și a posibilităților de depășire a dificultăților de comunicare și interacțiune în familie.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și implementarea recomandărilor metodologice pentru cadrele didactice din grupele preșcolare incluzive, inclusiv copiii cu deficiențe neuromotorii, pentru a depăși dificultățile de autopercepție la elevii speciali și pentru a forma o atitudine pozitivă față de aceștia de la colegii normotipici ai grupului în context. a implementării unui program educațional special adaptat, cuprinzând conținut special, forme și metode de lucru individual și de grup cu copiii cu și fără deficiențe neuromotorii, precum și cu părinții acestora într-un preșcolar incluziv.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele de bază ale studiului au fost introduse în activitățile practice ale cadrelor didactice din instituțiile preșcolare incluzive nestatale; în materialul practic al cursurilor de perfecționare la Centrul de Studii Avansate „Raza Cunoașterii”.

АННОТАЦИЯ

ИЕВЛЕВА Ольга. Развитие представлений о себе у детей дошкольного возраста с нейромоторными нарушениями в инклюзивной образовательной среде. Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинев, 2024

Структура диссертации. Работа состоит из введения, 3 глав, заключения и списка литературы, состоящего из 247 наименований, из них 67 на румынском языке и 8 на иностранном языке. Объем основной части составляет 133 страницы. Работа содержит 12 таблиц, 19 рисунков, 8 приложений.

Ключевые слова. Дети дошкольного возраста, нейромоторные нарушения, представления о себе, детско-родительские отношения, стратегии воспитания, инклюзия, арт-терапия.

Целью исследования. Определение содержания и наиболее оптимальных условий формирования и развития первоначальных представлений о себе у дошкольников с нейромоторными нарушениями, адекватных, эффективных и достаточных для благополучного развития их личности и успешного взаимодействия в инклюзивной среде.

Задачи исследования: 1. Изучить теоретические основы процесса формирования и развития представлений о себе у детей дошкольного возраста; 2. Определить условия формирования и развития положительных представлений о детях с нейромоторными нарушениями у нормотипичных сверстников инклюзивной группы; 3. Разработать и апробировать Адаптированную образовательную программу по формированию и развитию представлений о себе у дошкольников с нейромоторными нарушениями в условиях инклюзивной образовательной среды (далее – Адаптированная образовательная программа); 4. Сформировать оптимальные детско-родительские отношения, способствующие формированию и развитию положительных представлений о себе у дошкольников с нейромоторными нарушениями.

Новизна и научная оригинальность заключается: в выявлении системы социальных, психологических и педагогических условий, оказывающих влияние на развитие первоначальных представлений о себе у дошкольников с нейромоторными нарушениями; в экспериментальном обосновании возможности формирования и развития положительных первоначальных представлений о себе у дошкольников с нейромоторными нарушениями в условиях реализации Адаптированной образовательной программы, что активизирует общение-взаимодействие детей в инклюзивной группе; в разработке основных направлений преодоления имеющихся нарушений самооценки, развитии я-концепции, формирования позитивных представлений о себе и своей роли в сообществе у детей дошкольного возраста с нейромоторными нарушениями в условиях инклюзивной среды.

Решенная в исследовании значимая научная проблема основана на разработке Адаптированной образовательной программы, которая позволит комплексно подойти к процессу формирования и развития адекватных представлений о себе у детей с нейромоторными нарушениями.

Теоретическая значимость заключается в анализе, обобщении, систематизации имеющихся знаний об особенностях первоначальных представлений о себе у дошкольников, в выявлении психолого-педагогических условий, оказывающих влияние на становление самооценки личности в период дошкольного детства; в дополнении, аргументации и систематизации знаний, о специфических особенностях формирования и развития первоначальных представлений о себе, у дошкольников с нейромоторными нарушениями, о их влиянии на построение взаимодействия со сверстниками в инклюзивной группе; в изучении, уточнении и объяснении специфических особенностей отношения родителей к детям с нейромоторными нарушениями и возможностях преодоления трудностей общения и взаимодействия в семье.

Практическая значимость исследования состоит в разработке и внедрении методических рекомендаций для воспитателей дошкольных инклюзивных групп, включающих детей с нейромоторными нарушениями, по преодолению у особых воспитанников трудностей самовосприятия и формированию положительного отношения к ним нормотипичных сверстников группы в условиях реализации специальной Адаптированной образовательной программы, включающей особое содержание, формы и методы индивидуальной и групповой работы с детьми с нейромоторными нарушениями и без таковых, а также с их родителями в условиях дошкольного учреждения инклюзивного вида.

Внедрение научных результатов. Базовые результаты исследования были внедрены в практическую деятельность педагогов негосударственных дошкольных учреждений инклюзивного вида; в практический материал курсов повышения квалификации Центра повышения квалификации «Луч знаний».

ANNOTATION

Ievleva Olga. Development of self-image in preschool children with neuromotor impairments in an inclusive educational environment. Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences, Chisinau, 2024

The structure The work consists of an introduction, 3 chapters, a conclusion and a bibliography consisting of 247 titles, of which 67 are in Romanian and 8 in a foreign language. The volume of the main part is 133 pages. The work contains 12 tables, 19 figures, 8 appendices.

Key words: Preschool children, neuromotor disorders, self-image, child-parent relationships, parenting strategies, inclusion, art therapy.

The goal of this research Determination of the content and the most optimal conditions for the formation and development of initial ideas about themselves in preschoolers with neuromotor impairments, which are adequate, effective and sufficient for the successful development of their personality and successful interaction in an inclusive environment.

Objectives of the study: 1. To study the theoretical foundations of the process of formation and development of self-image in preschool children; 2. To determine the conditions for the formation and development of positive ideas about children with neuromotor ideas among normotypical peers in the inclusive group; 3. Develop and test an Adapted educational program for the formation and development of self-image in preschoolers with neuromotor impairments in an inclusive educational environment (hereinafter referred to as the Adapted educational program); 4. Form optimal parent-child relationships that contribute to the formation and development of positive self-image in preschool children with neuromotor disorders;

Novelty and scientific originality consists of: identifying a system of social, psychological and pedagogical conditions that influence the development of initial ideas about themselves in preschoolers with neuromotor disorders; in an experimental substantiation of the possibility of forming and developing positive initial ideas about themselves in preschoolers with neuromotor impairments in the context of the implementation of an Adapted educational program, which activates the communication and interaction of children in an inclusive group; in the development of the main directions for overcoming existing violations of self-esteem, the development of self-concept, the formation of positive ideas about themselves and their role in the community in preschool children with neuromotor disorders in an inclusive environment.

The significant scientific problem solved in is based on the development of an Adapted educational program that will allow a comprehensive approach to the process of formation and development of adequate self-image in children with neuromotor disorders.

The theoretical significance in the analysis, generalization, systematization of existing knowledge about the characteristics of the initial ideas about themselves in preschoolers, in identifying psychological and pedagogical conditions that influence the formation of personal self-esteem during preschool childhood; in addition, argumentation and systematization of knowledge, about the specific features of the formation and development of initial self-image in preschoolers with neuromotor impairments, about their influence on building interaction with peers in an inclusive group; in the study, clarification and explanation of the specific features of the attitude of parents towards children with neuromotor disorders and the possibilities of overcoming difficulties of communication and interaction in the family;

The practical significance consists of the development and implementation of methodological recommendations for teachers of preschool inclusive groups, including children with neuromotor impairments, to overcome the difficulties of self-perception in special pupils and to form a positive attitude towards them from normotypical peers of the group in the context of the implementation of a special Adapted educational program, including special content, forms and methods individual and group work with children with and without neuromotor impairments, as well as with their parents in an inclusive preschool.

Implementation of scientific results: The basic results of the study were introduced into the practical activities of teachers of non-state inclusive preschool institutions; in the practical material of advanced training courses at the Center for Advanced Studies "Ray of Knowledge".

OLGA IEVLEVA

**DEZVOLTAREA REPREZENTĂRILOR DE SINE LA COPIII
PREȘCOLARI CU DIZABILITĂȚI NEUROMOTORII ÎN MEDIU
EDUCAȚIONAL INCLUZIV**

534.01 Pedagogie specială

Rezumatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 27.06.2024

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,7

Format hârtie: 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda nr. 53

**Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069**